

**Stručný výstup z prieskumu, ktorý bol realizovaný
v rámci projektu „(Ne)bezpečne v sieti“ v Prešovskom kraji.**

**Prieskum realizovalo Centrum pre podporu neformálneho vzdelávania
v spolupráci s Centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Prešove**

Vypracoval: Ján Smatana

Prieskum „(Ne)bezpečne v sieti“ medzi mladými ľuďmi v Prešovskom kraji

V rámci projektu „(Ne)bezpečne v sieti“ bol realizovaný prieskum medzi žiakmi základných a stredných škôl. Do projektu sa zapojilo 1 219 mladých ľudí z Prešovského kraja, ktorí v dotazníku odpovedali na 24 otázok.

Dotazník bol rozdelený do štyroch častí: v prvej časti boli základné informácie o respondentovi: vek, pohlavie, navštevovaná škola a miesto trvalého bydliska (mesto/obec). V druhej časti boli otázky smerované k využívaniu internetu a sociálnych sietí. Tretí blok sa zameriaval na bezpečnosť používania internetu a riziká a ohrozenia spojené s jeho používaním. V poslednej časti boli otázky smerované k téme kritické myslenie a overovanie informácií, s ktorými sa v online prostredí stretávame.

Niektoré základné informácie z prieskumu sú zverejnené v tomto dokumente. Podrobnejšie informácie a výstupy z prieskumu nájdete na stránkach www.cenef.sk.

Základné informácie o respondentoch, ktorí sa zapojili do prieskumu:

Škola	Pohlavie: Dievča		Dievčatá spolu	Pohlavie: Chlapec		Chlapci spolu	Spolu všetkých žiakov
	Mesto	Obec		Mesto	Obec		
Gymnázium	135 (11,07%)	125 (10,25%)	260 (21,33%)	70 (5,74%)	46 (3,77%)	116 (9,52%)	376 (30,84%)
Stredná odborná škola	183 (15,01%)	280 (22,97%)	463 (37,98%)	113 (9,27%)	107 (8,78%)	220 (18,05%)	683 (56,03%)
Základná škola	55 (4,51%)	24 (1,97%)	79 (6,48%)	63 (5,17%)	18 (1,48%)	81 (6,64%)	160 (13,13%)
Spolu	373 (30,60%)	429 (35,19%)	802 (65,79%)	246 (20,18%)	171 (14,03%)	417 (34,21%)	1 219 (100,00%)

Tab. 1: Počty a percentuálne zastúpenie zapojených respondentov do prieskumu na základe ich pohlavia, miesta trvalého pobytu a podľa typu navštevovanej školy.

Mladí a internet:

Kde a ako sa najčastejšie pripájajú mladí ľudia na internet:

Otázka: Kde sa najčastejšie pripájaš na internet?	Dievča			Dievčatá spolu	Chlapec			Chlapci spolu	Spolu
	Gymnázium	Stredná odborná škola	Základná škola		Gymnázium	Stredná odborná škola	Základná škola		
Cez mobil.	38,08%	47,52%	22,78%	42,02%	25,86%	28,18%	12,35%	24,46%	36,01%
Doma.	60,38%	48,60%	75,95%	55,11%	70,69%	67,27%	86,42%	71,94%	60,87%
V škole.	1,15%	2,59%	1,27%	2,00%	1,72%	2,73%	1,23%	2,16%	2,05%
Iné:	0,39%	1,29%	0,00%	0,87%	1,73%	1,82%	0,00%	1,44%	1,07%
Spolu	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tab. 2: Kde sa najčastejšie pripájajú mladí ľudia na internet: Rozdelené podľa pohlavia a typu navštevovanej školy.

Z prieskumu vyšlo, že mladí ľudia sa najčastejšie pripájajú na internet doma, no mobilné telefóny sa čím ďalej, tým viac dostávajú do popredia. Viac ako jedna tretina opýtaných mladých ľudí sa najčastejšie pripája k internetu cez mobilný telefón. Mobilný telefón využívajú na pripojenie sa k internetu viac dievčatá ako chlapci. Takmer polovica dievčat zo stredných odborných škôl využíva práve mobilné telefóny pre svoje aktivity na internete.

Pravdepodobne aj na základe dostupnosti internetu a rozvoju informačno-komunikačných technológií sme nezaznamenali výrazné odchýlky medzi žiakmi, ktorí pochádzali z mesta alebo obce. Obe kategórie žiakov využívajú internet približne v rovnakej miere.

Čas, ktorý mladí ľudia aktívne trávajú na internete:

Otázka: Koľko času priemerne aktívne trávajú na internete počas jedného dňa v týždni?	Dievča			Dievčatá spolu	Chlapec			Chlapci spolu	Spolu
	Gymnázium	Stredná odborná škola	Základná škola		Gymnázium	Stredná odborná škola	Základná škola		
menej ako 30 min.	2,31%	0,65%	5,06%	1,62%	1,72%	1,82%	4,94%	2,40%	1,89%
30 min. – 1 hodina	8,08%	6,05%	20,25%	8,10%	13,79%	5,00%	14,81%	9,35%	8,53%
1 – 2 hodiny	30,77%	22,46%	30,38%	25,94%	22,41%	28,64%	25,93%	26,38%	26,09%
2 – 5 hodín	46,54%	38,01%	30,38%	40,02%	46,55%	38,18%	32,10%	39,33%	39,79%
5 – 8 hodín	7,69%	19,44%	12,66%	14,96%	10,34%	11,36%	13,58%	11,51%	13,78%
viac ako 8 hodín	4,62%	13,39%	1,27%	9,35%	5,17%	15,00%	8,64%	11,03%	9,93%
Spolu	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tab. 3: Koľko času trávajú mladí ľudia počas pracovných dní na internete. Rozdelené podľa pohlavia a typu navštevovanej školy.

Počas voľných dní, ako sú víkendy a sviatky, nie sú veľké rozdiely v čase, ktorý trávajú mladí ľudia na internete. Najviac respondentov trávi na internete počas víkendu 2 – 5 hodín (38,64%), nasleduje 1 – 2 hodiny (20,75%) a 5 – 8 hodín (19,52%).

Ako najčastejšiu aktivitu, ktorú robia žiaci na internete, uviedli čítanie (chatovanie). Až 665 opýtaných označili čítanie za hlavnú činnosť, ktorú na internete vykonávajú. Nasledovalo sledovanie videí a YouTube, ktoré označilo 232 respondentov, a 17 ďalších, ktorí doplnili filmy a seriály.

Aktivity na internete	Dievča			Chlapec		
	Hlavná činnosť	Ďalšie aktivity	Spolu	Hlavná činnosť	Ďalšie aktivity	Spolu
Blogovanie	3	19	22	2	10	12
Čítanie (chatovanie)	540	193	733	125	176	301
Filmy a seriály	12	11	23	5	3	8
Hry	6	126	132	83	153	236
iné	6	12	18	4	4	8
Informácie do školy	17	315	332	6	121	127
Nakupovanie	1	206	207	3	76	79
Sex a porno	3	13	16	18	90	108
Sťahovanie súborov	2	188	190	6	130	136
Surfovanie	86	295	381	52	144	196
Tvorba webstránok	2	11	13	0	22	22
Videá, youtube	119	474	593	113	210	323
Bez vyplnenia	5	43		0	27	

Tab. 4: Činnosti, ktorým sa mladí ľudia venujú na internete. Rozdelené podľa pohlavia.

Najpoužívanejšou sociálnou sieťou medzi mladými ľuďmi je Facebook (1 110 respondentov), za ním nasleduje YouTube (1 050 respondentov). YouTube sa radí medzi sociálne siete, aj keď väčšina užívateľov ho využíva len na pozieranie videí. Ďalšie pomerne rozšírené siete Instagram (916 respondentov) a SnapChat (515 respondentov). Pomerne málo sú medzi mladými ľuďmi využívané siete LinkedIn (5 respondentov) a Twitter (79 respondentov).

Len 7 opýtaných mladých ľudí uviedlo, že nevyužíva sociálne siete. Minimálne tri sociálne siete využíva 958 z opýtaných mladých ľudí, čo predstavuje takmer 79% z respondentov.

Mladí a bezpečnosť na internete:

Pri otázkach týkajúcich sa bezpečnosti využívania internetu až 1 208 dotazovaných uviedlo, že pozná riziká a ohrozenia spojené s používaním internetu, z toho však 275 respondentov to neberie pri používaní internetu do úvahy.

1 054 opýtaných (86,46%) sa stretlo s negatívnym správaním na internete. Väčšinou sa jednalo o zdieľanie ponižujúcich fotografií, zneužitím cudzieho účtu, verbálne útoky alebo použitie cudzej identity.

Negatívne správanie bolo najčastejšie smerované na ľudí s odlišnou sexuálnou orientáciou, marginalizované skupiny a sociálne slabší ľudia.

Približne dve tretiny opýtaných uviedlo, že ak sa stretne s negatívnymi prejavmi na internete, neurobí nič a situáciu nerieši. 15% mladých ľudí uviedlo, že situáciu nahlási, a takmer 10% by vstúpilo do konfrontácie.

Ďalšie otázky v tejto časti boli smerované priamo na dotazovaných a ich osobné skúsenosti a správanie na internete. Až 24,46% chlapcov a 9,48% dievčat uviedlo, že sa na internete negatívne správalo voči nejakej skupine alebo jednotlivcom, čo predstavuje 14,60% opýtaných.

Aj napriek tomu, že väčšina opýtaných uviedla, že pozná nástrahy a riziká internetu, 30,43% opýtaných uviedlo, že sa niekedy stali obeťou nenávistných prejavov. U chlapcov aj u dievčat to bolo približne rovnako okolo 30%. Pri porovnaní typu školy nám z prieskumu vyšlo, že častejšie sú obeťami nenávistných prejavov žiaci stredných odborných škôl. Bolo to takmer 35%, pričom u žiakov gymnázií to bolo necelých 24% opýtaných.

V situáciách, keď sa žiaci stretnú s nenávistnými prejavmi na internete, sa obracajú na svojich kamarátov (324 respondentov) alebo rodičov (145 respondentov). 164 respondentov o danej situácii nepovie nikomu.

Mladí a kritické myslenie:

Posledná časť dotazníka bola zameraná na kritické myslenie a s tým spojené posudzovanie a hodnotenie informácií.

Otázka: Vieš, čo je kritické myslenie a aké sú jeho charakteristiky?	Gymnázium	Stredná odborná škola	Základná škola	Spolu
Áno, poznám pojem kritické myslenie a jeho základné charakteristiky.	41,22%	27,23%	29,38%	31,83%
Áno, poznám pojem kritické myslenie, ale nepoznám jeho základné charakteristiky.	28,19%	26,21%	19,38%	25,92%
Nikdy som sa s týmto pojmom nestretol/nestretla. Nepoznám tento pojem ani jeho charakteristiky.	15,69%	21,96%	21,25%	19,93%
Počul/a som o kritickom myslení, ale neviem, čo to znamená a nepoznám ani jeho charakteristiky.	14,89%	24,60%	30,00%	22,31%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tab. 5: Ako poznajú pojem kritické myslenie a jeho základné charakteristiky mladí ľudia. Rozdelené podľa typu navštevovanej školy.

Z uvedenej tabuľky vyplýva, že 42,24% mladých ľudí nepozná pojem kritické myslenie alebo sa s ním nikdy nestretlo. Toto percento môže byť vzhľadom k tomu, že niektorí mladí ľudia majú skreslené a neúplné informácie ešte vyššie.

91,55% opýtaných uviedlo, že sa stretlo s falošnými a zavádzajúcimi informáciami na internete. So zvyšujúcim vekom respondentov stúpal aj počet tých, ktorí sa stretli s falošnými a zavádzajúcimi informáciami na internete. Pri žiakoch vo veku 11 – 12 rokov 21,88% respondentov uviedlo, že sa nestretli s takými informáciami. Pri veku 19 – 20 rokov to bolo 3,57% dotazovaných.

Najčastejšie sa mladí ľudia stretávajú s falošnými a zavádzajúcimi informáciami na sociálnych sieťach (915 opýtaných), nasledujú náhodné a málo známe portály (441 opýtaných) a spravodajské portály (433 opýtaných). Overovanie a prehodnocovanie informácií riešia mladí ľudia primárne hľadaním ďalších článkov o danej téme a diskusiami s kamarátmi.

Prieskum realizovaný v rámci projektu „(Ne)bezpečne v sieti“ má len informačný charakter, keďže vzorka respondentov nezodpovedá kritériám pre odborný výskum. Aj napriek tomu môže tento prieskum slúžiť ako dobrý podklad pre ďalšiu prácu s mladými.